

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljate je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto velja . . . 10— K pol leta . . . 5— " četril leta . . . 2*50 " posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice pojasnila, poslana razpise služb e plačati po 20 h za petit-vrsto Priloge poleg poštne 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste če se tiska enkrat 14 h " " dvakrat 12 " " " trikrat 10 " za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativno stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravištvo Učiteljskega Tovarisa v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53 160.

Reklamacije so proste poštne.

„Skupno“ delovanje.

Kdaj pridemo do regulacije na Kranjskem? — Tako vprašanje gre sedaj od ust do ust. Najprej je bilo rečeno, da bo deželni zbor sklican takoj po Veliki noči na kratko zasedanje v prvi vrsti v ta namen, da bo mogel popraviti novi šolski zakon, ki je od njega odvisna tudi regulacija učiteljskih plač.

Sedaj pa poročajo »Slovenec« (z dne 15. t. m., št. 84), da se snide naš deželni zbor skoro gotovo šele koncem meseca maja ali prve dni meseca junija ter bo zboroval kakih 14 dni.

Pri »Slovincu« že morajo vedeti, kako je s sklicanjem deželnega zbora.

Zakonski načrt je sedaj na Dunaju; tamkaj je tudi spomenica, ki smo jo objavili v velikonočni številki in ki so jo podpisale učiteljske organizacije, razen »Slovenske Zveze«. Na Dunaju torej sedaj študirajo ta novi zakon. Tamkaj ne dovolijo pod nobenim pogojem, da bi ga predložili cesarju v podpis v taki obliki in vsebini, kakor ga je sprejela večina deželnega zbora. To je tudi čisto jasno. Država ni sedaj vezana na ljudsko šolstvo samo moralno, ampak je vezana tudi materialno; zato ne more odobriti zakona, ki ji jemlje vso pravico, ki je na premožnih mestih v nasprotju in protislovju z državnim šolskim osnovnim zakonom in prepričanja učiteljskega na milost in nemilost vladajoči stranki. Po tem novem zakonu bi n. pr. lahko spravili učitelja ob službo, ne da bi deželni šolski svet sploh kaj vedel o tem! Take zakone vendar ne morejo dati cesarju v sankcijo!

Kaka je tendenca tega zakona, kažejo izjave gostobesednega dr. Zajca, ki bi vsemu naprednemu učiteljsstvu najrajši z enim gibom usmiljene svoje roke zadržal vse vratove! Ampak o tem nam ne kaže sedaj govoriti; saj danes že sam dr. Zajec ve, kakor mu je to tudi hudo, da stoji nad njim še višja oblast, ki piše drugačne račune!

Ako bi večina v šolskem odseku in v deželnem zboru poslušala pametne in premissilne, stvarne in objektivne besede in izpreminjevalne predloge poslancev manjšine, jih uvaževala in sprejela ali se pa prej, preden je vrgla zakonski načrt v

zbornico, posvetovala z vlado, bi ne bilo sedaj nič tega čakanja, ampak bi bil zakon že sankcioniran in nove plače vsaj od 1. t. m. že nakazane. Ker pa večina vsega tega ni hotela in ni storila, mora kranjsko učiteljsstvo še vedno čakati, kako usodo mu začrta novi zakon in kdaj mu bodo novi prejemki nakazani.

Cujemo govoriti, da se to poslednje zgodi s 1. julijem. Ali je to zahteva vlade, ne vemo. Pravično bi bilo, da se nakazuje plače z veljavnostjo od 1. januarja 1914, ker bo sicer polovico državnih predkazov, namenjenih učiteljsstvu, porabljenih v druge namene, tako da bo kranjsko učiteljsstvo v tekočem letu prikrajšano na svojem denarju za okroglo 175.000 K. Za naše žalostne razmere ogromna vsota! Ako k temu prištejemo že odtrganih 500.000 K, pridemo do 675.000 K — torej do vsote, ki vpije do neba! . . .

Kdo je temu kriv, ni težko uganiti: tisti, ki so tak zakon napravili in sprejeli, da ga vlada ne more odobriti.

Od napredne učiteljske in neučiteljske strani je bilo s stvarnim in dostojnim delom storjeno vse, da se ob pravem času odstranijo zapreke sankcije in da učiteljsstvo s skupnim delom reši v splošno svojo korist to strogo krušno vprašanje, ki nima (ali bi vsaj ne smelo imeti) s politiko nobenega stika! Žal, da se to ni v polni meri posrečilo! Že tistih par skupnih korakov, kar jih je bilo napravljenih v skupno korist, sedaj kompromitirajo razne izjave v »Slovincu« in »Slovenskem Učitelju« ter protestujejo proti izrabljanju imen, da se morajo zgoraj in spodaj, na levo in desno pomilovalno smejeti stanovski nezavednosti tistega dela kranjskega učiteljskega, ki tudi tedaj ne more premagati svoje političke strasti, kadar gre edino le za ubogi vsakdanji kruh in za najprimitivnejše državljanske pravice!

Na faktilčno vrednost teh izjav se povrnemo pozneje ter bomo dokazali vse kaj drugega. Za sedaj je samo molk na mestu, ker nečemo prevzeti nase niti najmanjšega odijaja, da smo mi kaj zakrivali in pokvarili! Čudom se pa čudimo, da so stanovski tovarishi zmožni tudi kaj takega!

Med te seveda ne štejemo urednika »Slovenskega Učitelja«, kateheta A. Čadeža, ki je najprej sebi dobro postlal, po-

tem pa v svojem listu piše tako nesramno kakor dokazuje ta-le citat iz letošnje 4. številke imenovanega lista (str. 65.): »Regulacija plač za kranjsko učiteljsstvo je sklenjena in — čaka Najvišjega odobrenja. (To je res! Op. ured.) Obmolknili so s svojim priskutnim gobeždanjem tudi ne-hvaležneži iz nasprotnega tabora, prepričani, da k razmeroma zelo ugodni regulaciji (za katehete! Op. uredn.) niso prav nič pripomogli. Kvečjemu se morda na tilhem mrdajo, ker so se gospodičnam tovarišicam priznale skoraj enaki plačilni prejemki kakor učiteljem . . .«

Vsi, ki so opazovali naše sodelovanje, morajo priznati, da smo bili daleč stran od vsakega gobeždanja in mrdanja, ker je bilo naše delo popolnoma stvarno in naša zahteva že na letošnjem božičnem zborovanju Slov. dež. učit. društva ponovno izrečena, da gredo učiteljicam enake plače kakor učiteljem. Gobeždanje in mrdanje naj torej urednik »Slovenskega Učitelja« spravi za svoje ogledalo pa naj gre rajši vprašat deželnega glavarja dr. Susteršiča, kako se je o stvarnosti pri tem zakonu sodelujočih naprednih poslancev Reisnerja in Gangla izrazil nasproti dr. Trillerju tikoma pred splošno razpravo.

Ako še omenimo, da — računajoč na svojo imuniteto — meče v »Slovenskem Učitelju« (št. 2. in 3., str. 32 in 33) poslanec Jaklič okrog sebe s perfidijo in demagogijo, pa moramo takoj vedeti, kako izgleda to — skupno delovanje za vitalne interese kranjskega učiteljskega!

Vkljub vsem temu imamo zavest, da smo tudi v tem primeru storili svojo stanovsko dolžnost, ki jo bomo izvrševali vse dotlej, da zmaga pravica! Stvar sama pa zahteva, da sedaj o tem več ne govorimo, ampak — delamo!

IVAN KELC:

Ustavoznanstvo.

Izmed vseh preobilih predmetov na ljudski šoli se je menda dosedaj najbolj zanemarjal pouk o ustavoznanstvu, akoravno že ukaz c. kr. deželnega šolskega sveta štajerskega z dne 8. oktobra 1874, št. 5639, zahteva, da se otroci višjih in najvišjih oddelkov seznanijo o dolžnostih

in pravicah državljanov. Ustava je dala avstrijskim narodom v roke mogočna sredstva, da lahko rečemo, da je boljša ali slabša njihova bodočnost v njihovih rokah. Treba je samo, da se teh sredstev poslužujejo pri vsaki priliki, poslužujejo v prav obilni meri. Po zgoraj navedenem je tedaj učiteljeva dolžnost, da v šoli že navaja mladino, da bo v poznejšem življenju v praktičnosti ne samo vedela, kaj ji kot državljanom predpisujejo zakoni kot dolžnosti, nego da se bo tudi popolnoma zavedala svojih pravic. Storili smo skupno, da smo ljudstvo dovedli do samostalnosti v mišljenju in dejanju, kar je tudi najvišji smoter vsega pouka in za blagohotnega narodnega učitelja najblažja uteha in največje plačilo. Lahko s mirno vestjo javimo, da smo storili svojo dolžnost. Drugega plačila učitelji, ki jih celo po izreku starih Rimljanov bogovi črtijo, nimamo itak pričakovati. Ljudstvo bo jelo motriti in spoznavati družabne in druge razmere, jih primerjati s prejšnjimi, nedavno še preteklimi in spoznavši te, bo sodilo obstoječe; kratko rečeno, postalo bo zavednejše. Uvidevši, da v družabnem življenju marsikaj ni tako kakor bi imelo po mnenju naobraženejših biti, bo po voljnem pouku spoznalo, da je ljudstvo tega nedostatka krivo samo. In spoznanje pregreška je prvi korak k poboljšanju.

Ako bo ljudstvo zaradi pravilnega pouka dobro poučeno, kako se je godilo svobodnim ljudem za dobe suženstva in kakšne pravice do samoobrambe v potrebnih slučajih ima sedaj, gotovo se ne bodo več slišala med prostim ljudstvom mnogokrat nepremišljena in neresnična jadikovanja, češ, da je bilo nekaj bolje, nego je sedaj, ter nehala bodo vzdihovanja po nekdanjih »boljših« časih. Le pre-gostokrat poslušamo po prostem, neukem ljudstvu preklinjati gosposke in zakone, samo največkrat zaradi tega, ker dotični ni poznan — ali zaradi svoje trmoglavosti ni hotel spoznati — dolžnosti, ki jih mora izvrševati kot državljan. Prekoračivši zakonite meje ter prišedši zaradi tega do morebiti prav občutne kazni, ne more ali morebiti noče razmer spoznati, da je vseh takšnih nezdod kriva njegova nevednost, oziroma nemarnost in brezbržnost ali celo trmasta samovoljnost. Človek pa,

LISTEK.

Moje potovanje po Švici.

(Dalje.)

Dospeli smo v

Interlaken.

Ta kraj leži prav idilično med gorami sredi dveh jezer — med Thunskim in Brienskim. Drugega tudi tukaj ni kakor kup modernih hotelov. Ne samo zaradi krasne leže, milega podnebja in gorskega zdravega zraka, ampak tudi zaradi prelepe okolice pride semkaj čez poletje obilo tujcev od vseh krajev sveta.

Štejejo jih navadno vsako leto nad 100.000.

Obiskali smo tudi prav dolgo vas

Lauterbrunnen,

znano po mnogih slapovih, med katerimi je Staubbachfall najimponentnejši. Voda pada čez 300 m visoke skale, toda veter jo v zraku že razprši. Ob solnčnem svitu izgleda slap kakor v zraku plavajoč pajčelan. Kako lep in čaroben mora biti šele v tihi noči ob luninem svitu! Od tod drži železnica na goro Jungfrau, 4093 m visoko,

potem pa je še 73 m peš do vrha. Ob Brienskem jezeru se dvigujejo gore na obeh straneh tako tik obrežja, da za zidanje železnice še prostora ni. Poslužili smo se torej parobroda do Brienza in od tamkaj dalje železnice v Meiringen.

Znamenite soteske Aareschlucht — 1400 m dolge — torej največje na svetu nismo hoteli izpustiti. Ko smo pri blagajnici plačali 1 frank, nam je bil vstop dovoljen. Stene nasprotnih skal se po nekaterih mestih kar dotikajo in so 100—200 m visoke. Spodaj teče Aara, ki je višnjeva kot nebo. Ob robu skal pa tudi skozi predore pridemo na mostičke, s katerih vidimo in občudujemo sotesko. Krasno je, pa tudi mraz nas pretresa, ko stojimo tukaj nad globoko vodo sredi skalnatih sten. Po vsej soteski je napeljana električna luč. Kakor je soteska veličastna podnevi ob zlatem solncu, tako čarobna mora biti ponoči ob električni luči. Da si jo še enkrat ogledamo in dobro vtisnemo v spomin, smo šli po isti poti nazaj.

Reko Aaro, ki reže te mogočne skale in si dela tako krasno pot, smo že večkrat videli na našem potovanju. Prvič, ko smo se peljali iz Schaffenhausena v Bazilejo, pozneje v Berni. Izvira v snežnikih, teče po Hesledolini, skozi Briensko in Thunsko

jezero, skozi glavno mesto in se po dolgem teku izliva v Ren. Ker smo ta dan hoteli priti še v Luzern, smo stopili v vlak, ki nas je ponesel čez Brümg (1004 m). Srma pot drži dolgo časa ob Brienskem jezeru, po katerem smo imeli čaroben razgled. Železnica vozi deloma med, deloma pod visečimi skalami, da je človeku kar tesno pri srcu. Na vrhu je pravi gorski zrak, zato se nahaja ondi tudi zdravilišče. Videli smo pravi planinski svet z Lungernskim in Sarnenskim jezerom.

Kraj Sarnen

je znan iz švicarske zgodovine. Ondi je bival strogi sodnik Beringer Landenberg, ki je bil provzročitelj kmetijskih vojn za staro pravdo in svobodo.

Od postaje Alpnachstad drži vspenjača na Pilatus (2132 m). Od tukaj vidimo na desni strani Vierwaldstädtsko ali Štirikantonsko jezero.

Ob četrti uri popoldan smo dospeli v

Luzern.

Takoj smo si ogledali mesto, ki šteje 40.000 prebivalcev in leži prav slikovito na iztoku reke Reuss iz Štirikantonskega jezera sredi hribov in gričev. Čez reko drži osem mostov, med katerimi sta najstarejša pokrita. Po njih tramovju je več

slik iz zgodovine mesta. Raz prvi 152 m dolgi most je lep razgled po mestu in jezeru.

Dvorna cerkev, ustanovljena l. 735., je pozneje pogorela in bila l. 1633. zopet sezidana.

Omeniti moram levov spomenik, postavljen v spomin v Parizu padlim Švicarjem l. 1792. (Ubitih je bilo 26 častnikov in okolo 760 vojakov.) Spomenik je 13 m dolg, umirajoč lev sam 5 m visok in 9 m dolg iz žive skale izsekan. Poletji je spomenik do 11 ure zvečer električno razsvetljen.

Tukaj je vhod v takozvani Gletschergarten. Tu vidimo, kaj stvarja in kako pretvarja svet prirodna sila. Tu so najznamenitejši ostanki iz ledene dobe, ko so prihajali od Sv. Gottharda ledeniki in se raztezali čez jezero. L. 1872. so po naključju odkrili ta prostor.

Takoj pri vходу vidimo ledenikove obruske, 32 velikih kotlov, do 8 m širokih in 9 m globokih. Kako so ti nastali, nam predstavlja umetno napravljen ledeniški mlin.

V jami nas obdaja prav mrzel zrak. Takoj pri vходу smo hoteli zbežati — zakaj nekako mrmranje nas je prestrašilo in obenem smo videli nekaj velikega plavati

spoznavši vsaj najpotrebnejše zakone, učinkujoče na njegovo usodo, se bo vedel v mejah, po zakonih mu določenih. Potem bo vedel, kakšne dolžnosti ima kot državljan in kot ud človeške družbe do sebe in do bližnjega. Ako se tedaj že res ne skrega s pametjo, ne bo zaradi vsake malenkosti prišel navskriž z zakonitimi določbami. Živel bo mirno, čuteč se celo srečnega, ako bo mogel kaj storiti v dobrobit ne samo sebi, nego tudi bližnjemu, da, vsej državi, vsemu človeštvu!

Kdo in kako naj ljudstvo dovede do tega? Kdo drugi, nego zopet in zopet šola in delavci v njej, namreč učitelji — vzgojevalci narodove nadopolne mladine! Poglavitno vprašanje, ki ga imamo danes rešiti, je, kako naj se ljudstvo seznanji z ustavo, t. j. kako naj zve, katere so njegove dolžnosti in katerih pravic se mu je posluževati? Kdor ne pozna svojih pravic, mu jih ni mogoče braniti in se jih tudi ne more posluževati o primernem času. Enako je tudi z njegovimi državljanskimi dolžnostmi. Potrebno je tedaj, da polagoma vsemu temu temelji že v domači šoli, da seznanimo mladino z osnovnim zakonom z dne 21. decembra 1867, in sicer vsaj z najvažnejšimi določili.

Pred zakonom smo v Avstriji vsi državljani enaki. Enakost vseh ljudi, bodisi imovitih ali neimovitih, nizkega ali visokega stanu zahteva, da se moramo zakonitim določbam ukloniti vsi in se jih tudi posluževati v potrebah. Čut enakopravnosti mora prešiniti vse mase ljudstva, ta čut povzdigne tako posameznika, kakor cele narodnosti v etičnem in moralnem smislu. Kdor se čuti zastavljene, manj vrednega, ta se ne more čutiti zadovoljnega, srečnega, in to ne velja samo za posameznika, nego tudi za cele narode. Pouk o ustavnosti bodi tedaj tudi kakor sploh vsak pouk v ljudski šoli vzgojevalen!

Javni uradi so vsem državljanom enako pristopni. Kdor je tedaj zaradi nabiranja in tudi fizično dovolj sposoben za opravljanje kakršnesibodi javne službe, ima se pravico na prosilen način potezati zanj. Omeniti se mora učencem, kako se morajo sestavljati prošnje, kakšno zunanjo obliko imajo in kako morajo biti kolkovane. Opozori se pri tem lahko, ako sestavlja kdo kakšno prošnjo, naj glede kolkovanja pravčasno povpraša finančno oblast, da dotičnik pozneje ne trpi škode. To se posebno med prostim ljudstvom pripeti le premnogokrat. Ljudstvo pa varovati po mogočnosti škode bodi nas vseh sveta dolžnost! Omenjeno tudi bodi, da naj se dandanašnji nihče več ne zanaša na znani nemški izrek: »Wem Gott gibt das Amt, dem gibt er auch Verstand«, utegnil bi se jako varati. — Selilna svoboda tako zastran osebe, kakor glede imovine v državnem ozemlju se ne krati nikakor in nikomur. Preseljevanje ljudi je v novejšem času, posebno v inozemstvo, zavzelo najbolj pri Jugoslovanih take opasne dimenzije, da o tem ni dovolj samo preišljati in proučevati, nego tudi po činiteljih, ki imajo vpliv, kaj storiti, da se temu za vso državo pogubnemu početju pride v okom. Ako se kdo preseli v državi sami v kak drug kraj, tudi ni dovolj, da se samo preseli, nego je dotičnika dolžnost, da se takoj javi z vsemi svojci na novem občinskem uradu. To je jako važno za njega in njegove glede domovinstva. Ako je namreč kdo dovršil 24. starostno leto in biva po javljenju na novem občinskem uradu neomadeževano in neprenehoma v novi občini, spada on kakor njegovi potomci zaradi novega domovinskega zakona v to občino. Za sprejetje v občino

po vodi. Ker je bilo valjasto in bolj rjavo, smo mislili, da je kaka zver. Počasnih korakov se bližamo. Mrzla voda pada z višine v nekak kotel, t. j. kamen, ki ga padajoča voda izdolbe. V tem kotlu pa je velik kamen, katerega padajoča voda vrtil. Pri tem vrtenju se kamen brusi ob kotel, ga povečuje in napravlja take čudne glasove.

Toda vrnimo se zopet k jezeru in v mesto!

Na obeh bregovih jezera so lepa šetališča, po vodi pa plava velika množica raznih vodnih ptic, tujcem v prijetno zabavo.

V mestu je veliko krasnih palač, izmed katerih omenjam le stari in novi rotovž, glavno pošto, vojni in mirovni muzej in poslopje deželne vlade. Drugi dan smo napravili izlet s parnikom po jezeru. Ko zagledamo več hribolazcev, je začelo tudi nas mikati na planine. Sklenili in tudi storili. Pri postaji Weggis izstopimo in korakamo od juga na

Rigi (1800 m).

Do vrha držita dve vspenjači, toda ob tako lepem vremenu smo rajši korakali peš.

(Dalje)

mora podati on ali njegova prejšnja domovinska občina primerno prošnjo. Na ta način se ognejo on in njegovi kakor tudi razne oblasti nepotrebemu poslu.

(Dalje)

Iz naše organizacije

Štajersko

Savinjsko učiteljsko društvo je zborovalo dne 2. aprila v Gomilskem.

Dan je bil lep, ne tako udeležba! Bilo bi lepo, ako nekatere tovarišice spremene svoj načrt. — Za rednim izostajanjem naj pride redna udeležba društvenih zborovanj! Iz mnogovrstnega dnevnega reda navajam sledeče: Pozivu za obrambni sklad so se odzvali vsi društveniki.

Razpletel se je živahen razgovor o sanaciji Zavezinih listov ter o poslovnem redu Zaveze.

Tov. predsednik je cpetovalno pozival vse tovariše, da naj se zavedajo stanovske dolžnosti in naročajo stanovsko glasilo.

Načrt o poslovnem redu sta tov. Zotter in Flere natančno proučila ter podala k posameznim točkam dodatke, izpremembe in predloge, ki jih je društvo po živahnem razgovoru sprejelo.

Delegatom Zveze sta bila izvoljena tov. Flere in Gomiš, onim Zaveze tov. Flere z gospo soprogo.

Velezanimiv je bil referat o 40letnem življenju našega društva. Tov. predsednik ga je po virih zapisnikov natančno proučil in nam ga podaval živo.

Oživelo je društvo 22. januarja 1874 v Mozirju. Začetek je bil majhen, a krepak! A ker je bil krepak in so bili njegovi voditelji moške volje, mu je bilo sojeno življenje. — Stalo je društvo vsekdar na braniku za naše pravice, v šoli in izven te. Bilo je vedno stanovsko, a vsekdar tudi narodno društvo! — Živelo je dneve veselja, a še več pomanjkanja in zatiranja.

In sedaj? — Na prehodu smo v dobo, ki obeta lepših časov. Dolžnost nam je, delo ustanovnikov tirja, da na prebitih 40. letih zagrebemo mejnik slavja, ki naj bo tudi uvod v novo življenje štajerskega učiteljstva in pa Sav. učiteljskega društva. Čujmo klice naših prednikov, da nas ne zadenejo besede društvenega voditelja iz leta 1875:

»Obžalujem, da še spijo nekateri na duši in se ne brigajo za naše društvo!«

Goriško

Goriško učiteljsko društvo je imelo dne 2. aprila t. l. svoj letni občni zbor. Udeležba je bila prav lepa. Predsednik pozdravi navzoče učiteljstvo. Nato se je spomnil umrlih članov v minulem društvenem letu: okr. šol. nadzornika Franca Vodopivca in tovarišev Beleta in Hojaka. Spomnil se je tudi umrlega dež. šolskega nadzornika viteza Klodiča Sabladolskega, ki ima precej zaslug za ljudsko šolstvo. V znak sožalja so vstali vsi navzoči s svojih sedežev.

Nato je med drugim omenil, da mu je zagotovil deželni glavar dr. Faidutti, da bo v najkrajšem času sankcioniran zakon glede stanarine, vstevši jo v pokojnino, ker so odstranjene vse ovire.

Ko je dal še več pojasnil glede gmotnega položaja učiteljstva v goriški deželi i. dr., otvoril je razgovor o tem vprašanju. Debata je postala prav živahna. K besedi se je oglasilo več tovarišev. Obsojalo se je tudi sedanjí razpor, ki je nastal med učiteljstvom v sežanskem okraju in tržaški okolici. Vsi so bili v tem edini, naj se poravnata ta prepir mirnim potom. Res, pot, ki so si jo »novostrujarji« začrtali, je jako neugodna v sedanjem času za učiteljski stan. Sicer je razpor prišel že tako daleč, da bo težka vsaka poravnava. Mor-da se pride do miru potom deželnega slovenskega učiteljskega društva, ki se ga ustanovi prihodnji mesec. Sploh obsojajo ta neutemeljeni boj vsi trezno misleči! Ni lepo, da se meče iz odbora učiteljskih društev zaslužne može, ki so osiveli v svoji službi in so se vedno živo zavzemali pri vsaki priliki za stanovske interese. Podirati je lahko, a težje zidati!

Po končnem debatiranju se je sprejelo soglasno sledeče resolucije:

I. Učiteljsko društvo za goriški okraj protestuje, da namerava deželni odbor uporabiti državni prispevek iz predodkazov v druge namene nego za izboljšanje učiteljskih plač. Ta je določen v prvi vrsti za ureditve učit. plač. Tudi naj se stavi deželni odbor zakonski načrt, ki uredi pravno razmerje goriškega učiteljstva.

II. Učiteljstvo naj deluje po svojih močeh za slovensko politično društvo, zahteva pa od njega, da pozove samostojne

poslance, da dajo učiteljstvu to, kar mu že davno pritiče.

III.

Določeno draginjsko doklado naj razdeli c. kr. okrajni šolski svet enakomerno med vse učiteljstvo goriškega okraja.

IV.

C. kr. okrajni šolski svet naj uredi potrebno, da bo prejemale učiteljstvo goriškega okraja svoje mesečne prejemke čekovnim potom.

Tajnik tov. Jakob Rojic poda letno poročilo, iz katerega posnemamo, da šteje društvo dva častna in 140 rednih članov. Tekom leta sta bili dve zborovanji z enim predavanjem in dva javna shoda za učiteljstvo goriške dežele. Zborovanj in shodov se je učiteljstvo v prav velikem številu udeleževalo.

Razen s predavanji se je društvo pri vseh zborovanjih, odborovih sejah in shodih resno pečalo z razmotrivanji raznih aktualnih društvenih in stanovskih zadev.

Poročilo tov. Pavla Plesničarja kaže 811 K 75 v dohodkov in 468 K 86 v stroškov, torej 342 K 89 v preostanku. Ta bi bil še večji, ako bi vsi člani storili svojo dolžnost in poravnali društvenino. Sklenilo se je iztirjati zaostanke potom poštnih nalogov.

Pregledovalcem računov sta bila izvoljena tov. Merljak in Praprotnik.

Preden se je prešlo k volitvi novega odbora, je priporočal tov. Urbančič, naj se ustanovi deželno slovensko učiteljsko društvo v smislu Zavezinih pravil. Zbere naj se pet članov, ki sestavijo tozadevna pravila. Prvi četrtek maja naj se skljuje ustanovni shod, ki osnuje slov. deželno učiteljsko društvo. Sprejeto. V pripravljalni odbor so bili voljeni: gca. Amalija Jelšek, tovariši Rakovšček, Hreščak, Urbančič, Kunc.

Nato je izrekel tov. Zgonik v imenu učiteljstva presrčno zahvalo predsedniku tov. Križmanu za dosedanje neumorno in požrtvovalno delovanje za blagor učiteljstva ter želi, naj bi se tudi v bodoče vedno potegoval za koristi učiteljstva. Na predlog tov. Možine se je volilo novi odbor po listkih. V odbor so bili izvoljeni tovariši: Križman Ignacij, Bajt Fran, Furlani Leopold, Medvešek Peter, Možina Anton, Verč Alojzij, Urbančič Alojzij, Mermolja Franc, Plesničar Pavel, Merljak Franc in Rojic Jakob.

Namesniki so: Nemeč Peter, Zgonik Viktor, Praprotnik Edvard, Berce Josip, Faganelj Anton, Reja Leopold.

Odbor je ostal tedaj stari z malimi izpremembami. Učiteljstvo je pokazalo zupanje dosedanemu odboru, ta pa je dolžan ščititi in braniti koristi učiteljstva ter se vedno in povsod potegovati za stanovske interese, potem bo lahko podal tudi koncem tekočega društvenega leta račun o svojem delovanju.

Zato pa krepko na delo!

**Nihče ne
more ponarejati
Kathreinerjeve
Kneippove sladne kave!**

**Vendarle se mnogokrat
varljivo slično posnema
povsod znana zavojnina
s sliko župnika Kneippa.**

Zatorej se pri nakupu ne
dajte premotiti in zavrnite
vse posnemke!

**Vse drugo kot
Kathreiner, zlasti odbrto,
odstahno blago, je, če še tako
ceno, večinoma mnogo
predrago plačano.**

Književnost in umetn

Nova učna knjiga. Ministrstvo za uk in bogočastje je odobrilo učno knjigo »Brinar Jos., Slovenska slovnica za obče ljudske šole, nižja stopnja (za 2. in 3. šol. leto) in srednja stopnja (za 4. in 5. šolsko leto). Oba dela nove slovnice izjdeti v c. kr. zalogi šolskih knjig na Dunaju.

»Glasbena Matica« v Ljubljani priredi v sredo, dne 22., v četrtek, dne 23. aprila 1914, obakrat točno ob tri četrt na osem zvečer in v nedeljo, dne 26. aprila 1914, točno ob petih popoldne v veliki dvorani hotela »Union« tri velike koncerte pod vodstvom koncertnega vodje g. Matēja Hubada. Izvajala se bo najnovejša

slovenska koncertna skladba kantata v treh delih »Oljki«, za soli, zbor in orkester uglašbil P. Hugolin Sattner O. FF. M. Pesem zložil Simon Gregorčič. — Sodelujejo: gospa Fanetta Hermsdorf-Bilino-va, koncertna pevka v Karlsruhe (sopran), g. Ivan Levar, operni pevec iz Aachena (bariton), gdč. Cenka Severjeva, članica pevskega zbora »Glasbene Matic« (alt), pevski zbor »Glasbene Matic« (170 pevk in pevcev) in orkester c. in kr. pešpolka Albert I. kralj Belgijec št. 27, in gospodje člani »Glasbene Matic«. Ob začetku prvega koncerta izvaja orkester E. Hochreiterjevo Dioniziško uverturo; ob začetku drugega koncerta poje solistinja ga. Hermsdorf-Bilino-va in ob začetku tretjega poje g. Ivan Levar nekaj pesmi. — Cene prostorom: Sedeži po 6, 5, 4, 3 in 2 K, stojišča po 1 K 40 v, za dijake in dijakinje 60 v, se dobivajo v trafiki gdč. J. Dolenčeve v Prešernovi ulici v Ljubljani in na večer koncerta pri blagajni. — Pesem Gregorčičeva, spis dr. M. Opeke »Himna miru«, vodilne misli kantate (dr. Mantuani), tematična analiza z notami g. E. Hochreiterja in razni na kantato se nanašajoči podatki se dobivajo v knjižici s slikami istotam za ceno 20 v.

Odborova seja »Matic« Slovenske» dne 6. aprila 1914. Predsednik pozdravi nove odbornike prof. Breznika, dr. P. Grošlja, dr. Iv. Laha, dr. Vlad. Ravnihar-ja ter izjavi, da sta kot ustanovnika pristopila predsednik Matic« Hrv. Oton Kučera in »Činovniška zadruga« v Petrinji. Matica je čestitala duševnemu voditelju lužičkih Srbov dr. E. Muki ob njegovi šestdesetletnici ter stopila v zvezo s poljsko »Akademijo umetnosti v Krakovu«. Bivšim odbornikom dr. A. Brezniku, dr. Jos. Bebevcu, dr. Fr. Deteli, Fr. Finžgarju, prof. Iv. Grafenauerju, dr. Jos. Grudnu, kanoniku Iv. Sušniku izreka odbor toplo zahvalo. — Za predsednika se izvoli ponovno dr. Fr. Ilesič, za I. podpredsednika Peter vitez Grasselli, za II. podpredsednika svetnik Fr. Milčinski, za blagajnika ravnatelj A. Koder, za ključarja dr. P. Pestotnik. Izvrše se volitve v odseke, in sicer pride prof. Breznik v Knjižni, Zemljepisni in Narodopisni odsek, dr. P. Grošelj v Knjižni in Narodopisni odsek, dr. Iv. Lah v Knjižni odsek in v Odsek za slovenski jezik, dr. Vlad. Ravnihar v Gosp. odsek. V odsek za slovenski jezik se izvoli še prof. dr. R. Nachtigall. — Častna nagrada za 1913 se podeli pisatelju romana »Gospodin Franjo«, Podlimbarskemu. — Za tajnika se ponovno izvoli pisatelj M. Pugelj. — Odsek za izpremembo pravil bo pospešil delo.

Politiški pregled.

* **Cesar pri delegacijah.** Cesar se pada dne 26. t. m. k otvoritvi delegacij v Budapešto. Cesar ostane potem na Ogrskem do konca meseca maja.

* **Avstrijsko državno posojilo in Francija.** Pariški dnevnik »Echo de Paris« se obširno peča s subskripcijo novega avstrijskega državnega posojila v znesku 396 milijonov kron in se zgraža nad tem, da je bil poziv po podpisih tudi v Franciji jako velik, iz česar je razvidno, da se je v prvi vrsti spekuliralo na francoski kapital. »Naravnost ženjalni načrt,« pravi list, »građiti s francoskim denarjem strategične železnice proti ruskemu zavezni-ku Francije, kupovati s francoskim denarjem nove avstrijske vojne ladje, da se tako oslabi hegemonija Francije v Sredozemskem morju, Kriva je tega v prvi vrsti francoska finančna politika, ki je dobre domače papirje visoko obdala in tako pospešila nalagnje francoskega kapitala v tujini.«

* **Proti zahajanju ruskih kmetov na Češko.** Že par let sem so razne ruske gospodarske organizacije pošiljale vsako leto večje število ruskih kmetov na Češko in Moravsko, kjer so se pri raznih bogatejših gospodarjih učili gospodarstva. Tudi te dni je odpotovala enaka ekspedicija iz Ruskega Poljskega na Češko. Toda glasom poročil organa čeških agrarcev »Venkova« so avstrijske oblasti rusko ekspedicijo ustavile in baje tudi izjavile, da odsedaj naprej ne bodo več dovoljevale ekskurzij ruskih kmetov v Avstrijo.

* **Najhujši sovražnik monarhije — ogrski baron.** Pred par dnevi je ogrska vlada preskrbela pariškemu bankirju Rosenbergu ogrsko plemstvo, baronat. Rosenberg je žid. Opozicionalni listi so dolgo ugibali, koliko je neki dobila ogrska vlada za podelitev tega baronstva. Danes pa so iztekli opozicionalni listi, da je ta židovski bankir postal baron vzlic temu, da je bil vedno najhujši nasprotnik avstro-ogrskemu monarhiji v francoskih finančnih krogih. Rosenberg je bil v času balkanske vojne bankir črnogorskega kralja Nikole, kateremu je omogočil z raznimi transakcijami na pariški borzi, da je prišel do denarja, s katerim je potem oborožil, ozioroma izpopolnil črnogorsko armado. Listi

silno napačajo ministra zunanjih stvari, grofa Berchtolda, da ni protestiral pri ogrskem ministrskem predsedniku grofu Tiszi proti prodaji ogrskega plemstva takemu človeku.

Srednješolski vestnik.

Število srednješolskih dijakov znaša v letu 1913/14. ogromno vsoto 155.000. Na vseh avstrijskih licejih za žensko mladino študira razen tega še 11.414 deklet. Vprašati je treba sedaj le, kje bodo službe za ves ta naraščaj.

»Društvo »Nemška srednja šola«, ki ima svoj delokrog na Kranjskem in na Primorskem, je imelo te dni svoj občni zbor v Trstu. Zanimivo je za nas le dejstvo, da se ustanovita sedaj dve novi podružnici, t. j. Ljubljana in Gorica.

»Vojaški poduk v srednjih šolah. Vojaška oblast v Pragi je naznanila ravnateljem srednjih šol, da bodo častniki predavali na srednjih šolah zadnjima dvema letnikoma o vojaških znanostih. Ta predavanja se bodo vršila po drugem puku.

»Na Primorskem je 12 gimnazij in 6 realk, Na gimnazijah je 3777 dijakov, na realkah pa 2287.

Kranjske vesti.

—r— Profesor dr. Ilesič v preiskavi. Kakor poročajo listi, je državno pravdnikštvo uvedlo preiskavo proti prof. dr. Ilesiču, in sicer baje zaradi nekega njegovega govora v Mariboru o jugoslovanskem vprašanju. Koliko je na stvari resnice, ne vemo. Na Kranjskem pa je vse mogoče.

Goriške vesti.

—g— Schulverein v Furlaniji, to je gotovo najnovejši sad nemško-laškega prijateljstva. V Červinjanu se je ustanovila te dni nova podružnica omenjenega nemškega šolskega društva. Zdi se, da so goriški magistratovci žrtvovali Furlanijo nemškim pomočnikom ob volitvah.

—g— Konservatorist Srečko Kumar, briški rojak, je imenovan za učitelja glasbe na moškem učiteljskišču v Negotinu v Srbiji.

—g— Pravico javnosti je podelil c. kr. naučni minister ženskemu liceju pri »Notre Dame« v Gorici tudi za leta 1913. in 1914. Licej ima pravico izdajati tudi pravomočna zrelotna izpričevala.

—g— Občni zbor »Narodne Prosvete«. V sredo zvečer se je vršil pri »Jelenu« občni zbor »Narodne Prosvete«, društva, ki je za goriške Slovence največjega pomena, kar se tiče ljudsko-naobraževalnega dela. Občni zbor je pokazal, da sloni društvo na zdravi podlagi in da se odbor zaveda svoje naloge v polni meri. Vkljub temu, da trpi društvo zaradi gmotnega slabega stanja, da je moralo zavoljo tega tudi prodati svojo knjižnico, je odbor preskrbel potrebno nadomestilo. V naslednjem novi program društva, kakor ga je predlagal društveni predsed. dr. Bogumil Vošnjak za bodoče leto in ki je bil tudi od občnega zbora odobren. Kakor doslej, bo tudi v naprej ena glavnih nalog društva prirejanje predavanj v Gorici in po deželi. Hrvatska predavanja se izpopolnijo v tem oziru, da se naprosijo hrvatski aktivni politiki, ki naj razlože zgodovino svojih strank. S tem bi bil storjen velik korak v medsebojnem razumevanju dveh najbližjih jugoslovanskih plemen. Kar se tiče ljudsko-naobraževalnega dela na deželi, bo posvečala »Narodna Prosveta« posebno pažnjo na Tržič, kjer ustanovi tudi knjižnico. Knjižnico N. P. je prevzelo »Bralno in podporno društvo« in je tako Goričanom preskrbljeno za nadomestilo. Glavna točka letošnjega programa pa je, da se ustanovi v Gorici prepotrebna javna čitalnica. Tudi bo izkušala »Narodna Prosveta« zopet oživiti Zvezo narodnih društev, s čimer bo zopet storjen velik korak naprej v ljudsko-naobraževalnem delu. Program je torej lep in le želeti je, da bi imel odbor tudi uspeh. Ker pa vsaka stvar velja denarjev, zato apeliramo na Goričane, da pristopijo v velikem številu k »Narodni Prosveti«.

—g— Uk in izobrazba v deželnem proračunu. (Redne potrebščine 597.647, izredne 14.800 K.) — Redna potrebščina tega poglavja se je zmanjšala za 4705 K, in sicer je manjša za a) 2804 K na deželnem prispevku pokojninskemu zalogu za učno osebje ljudskih in mestnih šol; le ta učno osebje znaša za leto 1913. temeljem proračuna gori označenega zaloga 84.901 krona, b) 1901 K za dežel. gluho-nemnico; zanjo se predlaga poseben proračun, ki se zaključuje s primanjkljajem 21.495 K.

—g— Čebelarjem na Goriškem! Čebelarstva podružnica pri Sv. Luciji, ki ji načeljuje tov. Jos. Rakovšek, razglasa: »Naša dežela, ki je po svoji leži in klima-

tičnih razmerah prav prikladna za čebelarstvo, je glede organizacije zaostala za drugimi deželami, da zavzema v tem pogledu zadnje mesto. Celo naši koroški Slovenci so v tem oziru pred nami, ker so ustanovili svoje osrednje društvo, ki je predpogoj, da se čebelarstvo v deželi povzdigne. Cesar še mi nimamo, imajo vse avstrijske dežele, v katerih je čebelarstvo v vsakem oziru na dokaj višji stopnji nego pri nas. Potreba po povzdigi te kmetijske panoge in duh časa zahtevata, da se lotimo pridno dela in izpolnimo to, kar so zamudili naši predniki-čebelarji, da ustanovimo prepotrebno osrednje čebelarsko društvo za Goriško. Velika in važna naloga čaka to društvo: Organizacija vseh čebelarjev po deželi v podružnice, izposlovanje vsakoletne deželne in državne podpore, nastavev potovalnih čeb. učiteljev, načrt novega čebelarskega zakona itd. Taki in enaki momenti zadosti jasno govore za ustanovitev. Podpisana podružnica se je zadržno odločila izvesti to napravo sporazumno z že obstoječimi čebelarskimi podružnicami v deželi, čebelarskim odsekom »Gor. kmetijskega društva« in zastopnikom osrednjega čebelarskega društva v Ljubljani. V ta namen se skliče v kratkem shod vseh sloj. čebelarjev na Goriškem v Gorico, kjer se položi temelj prepotrebne društvu. Čebelarji, ki vam je zadeva pri srcu, razmislite o tem, pridobivajte privržencev za to gibanje, da spravimo pod streho novo društvo, ki bo jamstvo, da se povzdigne ta panoga, ki je poezija kmetijstva, na ono višino, na kateri bi morala že zdavno biti.« — Ker je na Goriškem tudi mnogo učiteljev čebelarjev, objavljamo njim v vednost in ravnanje ta oklic.

Tržaške vesti.

—t— Tržaška »Revoltella« in hrvatska šola v Trstu. Občinski svet je sprejel dne 6. t. m. predlog svetnika Vrbanica, ki izreka z ozirom na zadnje dogodke na Revoltelli v Trstu hrvatskim dijakom simpatije in votira za hrvatsko šolo v Trstu 1000 K. — V zagrebškem »Pokretu« pa čitamo: Pevke in pevci pevskega društva »Kolo« so nabrali med seboj 114 K v protest proti nedavnim napadom tržaških Italijanov in italijanašev na hrvatske dijake na Revoltelli.

Istrske vesti.

—i— Novo učiteljsko poslopje v Kastvu je že od začetka, pred zidanjem, bilo predmet raznih diskusij in preprirov ter ni prejenalo z zidanjem in ne bo končano z bližajočim se končanjem zidanja. Samo zidanje bo pa mnogim v nesrečo! Zaradi prispevka s strani občine s svoto 30.000 K je bilo že mnogo prepira. V občinski seji so sklenili, da naj mesto Kastav plača polovico, to je 15.000 K, bližnje vasi 7500 K, a oddaljene vasi 7500 K, ker te vasi (oddaljene po tri ure), ne bodo imele nobenega dobička od šole. Proti temu sklepu so se Kastavci pritožili — in dobili pravdo. Zaradi tega so odložili vsi okoliški župani in zastopniki svoje mandate in »občinsko poglavarstvo« Kastav je brez občinskega zastopa. Škoda, da je ravno sedaj nastal ta prepir, ko bodo volitve v deželni zbor.

—i— Za prosveto naroda v Istri. Nacionalna omladina, ki se zbira v hrv.-slov. akademičnem društvu »Istra«, je razposlala to-le okrožnico: Stanje našega ljudstva v tej pokrajini je še vedno bedno. Materialno in kulturno močnejši Italijani imajo, dasi so po številu v manjšini, v svojih rokah upravo skoraj vseh mest, a tudi upravo dežele. Hrvatje dohajajo le z muko in naporom do primitivnih svojih pravic. Da v tej borbi za narodna prava doprinese svoj del, se je zbrala akademična omladina, v društvu »Istra«. Cilj nam je, da s kulturnim delom, dviganjem narodne zavesti v vseh slojih naše družbe pomoremo našim narodnim voditeljem do zmage. Že dosedaj je »Istra« znatno delovala na bujanju narodne zavesti v poedinih krajih Istre. Z ljudskimi predavanji, zabavami in posebno s snovanjem ljudskih knjižnic je šla naproti svojemu cilju. V kratkem času svojega obstanka je osnovala 12 knjižnic v važnejših krajih naše pokrajine. Večina teh institucij uspeva dobro in ustreza svoji nalogi, 2 pa ne moreta delovati iz tehničnega razloga. Odbor si prizadeva, da uredi te neprilike, da bosta mogli knjižnici poslovati. Ker sta pa poslovanje društvenih ustanov, kakor tudi skrb, da se večje in boljše knjižnice vzdrže na višini svoje naloge, združena z velikimi stroški, dočim so stalni dohodki mali, se odbor tudi to, kakor vsako leto obrača do hrv. javnosti s prošnjo za podporo. Pozivljamo prijatelje hrv. stvari, našo hrvatsko javnost v Istri, naj si jemlje v zgled zanimanje, s katerim spremlja italijanska javnost svojo akademično mladino in jo rada podpira materialno in moralno. Ni treba, da omenjamo

borbe, ki jo oni s skupnimi silami vodijo za vseučilišče v Trstu. Uverjeni smo, da tudi ta naš poziv najde odziva pri prijateljih narodne omladine in da nas tudi podpre naša javnost po svojih močeh. Odbor si prizadeva, da bi pomnožil sredstva za kulturno delo v Istri, ali uspeh tega bodočega dela je sedaj vsekako odvisen od podpore prijateljev istrskih Hrvatov.

—i— Laško šolstvo v Istri napreduje. V več krajih, kjer so bile doslej samo hrvatske šole, se otvorijo nove italijanske. Tako ene kakor druge so medsebojno popolnoma neodvisne. Sicer dobijo tudi Slovenci in Hrvati tuintam par novih šol, a to je le malenkost v nasprotju z laškim šolstvom.

—i— Laški dekliški licej v Pulju je dobil pravico javnosti. Zavod je last dežele, v kateri prebiva več ko dve tretjini Slovanov, katerih hčere nimajo pa nobene višje šole.

Koroške vesti.

—k— Narod naš dokazuje hrani... Uvažujoč dejstvo, da Slovenci še nimamo zavoda, ki bi nudil narodu cenih slik, predstavljajočih naše zgodovinske spomine ter tako zbujal oni domovni čut, ki ga še pogrešamo v toliki meri, uvažujoč nadalje, da so se prikupile narodu posebno razglednice, predstavljajoče Vojvodski prestol in posebno še z ozirom na 500letnico ustoličenja zadnjega koroškega vojvode, ki je letos obhajamo, je društvo »Gorotan« založilo slike Vojvodskega prestola v močno povečani obliki, primerne za stenski okras in v dobri tehniki. Cena je nastavljena tako, da si jo vzlic izborni tehniki lahko vsak naroči. Komad 50 vin., po pošti pa 60 vin. Naročila sprejema: Pavel Koschier, učitelj v Velikokvcu na Koroškem. Da se nam olajša delo, prosimo, da se pošlje denar v naprej, kar je najbolj enostavno, ali da ga sprejmemo po povzetju. — Društvo »Gorotan«.

—k— Nemški tabor na Koroškem. »Tagespost« poroča, da se hoče nemško ljudstvo v Alpah tudi enkrat oglasiti proti pritiskom od slovenske strani. V ta namen se bo vršilo več shodov na Koroškem tudi po mešanih krajih, začetkom junija pa se bo vršil v Celovcu velik nemški ljudski tabor, kjer bodo Nemci manifestirali proti Slovincem in se zavzeli za svoje pravice.

—k— Trpinčenje slovenskih otrok v vilajetu. Ni dovolj, da v koroških šolah slovenske otroke duševno morijo ter jih vzgajajo za tepce, ki se ne nauče niti materinega jezika, sedaj so jih začeli tudi telesno trpinčiti. Nedavno so tri slovenske deklice iz takozvane utrakvistične šole za guštanjsko okolico pozdravile učiteljico trške nemške šole slovensko. To je strahovito razburilo Nemko ter je deklice zatožila pri vodstvu utrakvistične šole. Drugi dan deklice več ur zaprla in neprestano zmerjala z zabičavanjem, da morajo vsakogar le nemško pozdravljati, češ, slovenskega nihče ne razume. Krajni šolski svet okoliške šole (Tolsti vrh) je vendar v slovenskih rokah. Ali nima moči, da bi nastopil proti takim oholežem?

—k— Šolsko vprašanje na Koroškem. Šolske občine: St. Daniel, Strojna, Vogrče, St. Janž v Rožu, Skočiče so doslele pri upravnem sodišču pravico do slovenskega pouka v ljudskih šolah. Upravno sodišče je izreklo, da sme biti v ljudski šoli le en učni jezik, drugi deželni jezik se mora poučevati samo kot učni predmet. S tem so obsojene vse utrakvistične šole na Koroškem. Koroškim Slovincem pa je ostala pravica samo na papirju. Dežel. šolski svet noče namreč izvršiti najvišje razsodbe. Deželni šolski svet, oziroma vlada se izgovarja na § 6. šolskega in učnega reda, po katerem se mora vprašati zaradi učnega jezika v šoli poleg občine tudi dež. odbor. Dež. odbor pa leta in leta odgovora ne da, češ, da ni nikjer fečeno, do kdaj mora odgovoriti. Nekatere omenjenih, pri najvišjem sodišču, rešenih prošenj leže že 6 let na deželnem odboru. Izgovor vlade, da ne more prisiliti deželnega odbora k odgovoru, je naravnost brezsmiseln! Vlada bi

kmalu dobila primerna sredstva, s katerim bi izsilila odgovor od deželnega odbora, pa jih nalašč noče. Zakaj jih pa drugod najdejo! Vseh občin, kjer imajo Slovenci vso oblast ali večino v rokah, pa nemške šole, je 30. Slovenskih šolarjev na Koroškem je pa blizu 15.000. Mislimo, da so to tako važne reči, da jih ne smemo nikdar izgubiti izpred oči. Slovenska delegacija na Dunaju mora zastaviti ves silo, da pridemo koroški Slovenci do svojih pravic! Ali so za nas samo dolžnosti?!

Splošni vestnik.

Zakon o odpravi celibata za učitelje na Hrvatskem je dobil te dni vladarjevo sankcijo. — Na Hrvatskem je torej celibat učiteljev odpravljen, na Kranjskem ga pa hočejo klerikalci uvesti!

Društvu »Narodna šola« v podporo ubogim učencem in Društvu za zgradbo Učiteljskega konvikta je ga. Marija Tičar, trgovka s papirjem in pisarniški potrebščinami v Ljubljani, Sv. Petra cesta in Resljeva cesta, poslala 60 K in sicer za vsako društvo 30 K. Za ta veledušna darova se odbora iskreno zahvaljujeta.

Ruše nad Mariborom. (Predstava.) Mariborski slovenski učiteljskiščniki prirede v nedeljo, dne 3. maja ob pol 4. uri popoldne v gostilni g. Novaka v Rušah pod pokroviteljstvom č. g. prof. dr. Ant. Medveda in g. prof. J. Marina trojejski ljudski igrokaz s petjem »Graničarji«. Po igri prosta zabava s plesom, šaljivo pošto itd. Med igro svira učiteljskiški orkester. Ker je čisti dobiček namenjen slovenski mariborski dijaški kuhinji, je upati na obilen obisk.

Vprašanje italijanske pravne fakultete. V sredo so v imenu krščansko-socialne zveze posetili grofa Stürgkha poslanci Rienössl, baron Fuchs, Jukel, dr. Mataja in ravnatelj Miklas, zahtevajoč pojasnila o vesteh, da se namerava ustanoviti italijanska pravna fakulteta na Dunaju s pomočjo § 14. ali pa naredbenim potom. Ministrski predsednik je izjavil, da so tozadevne vesti popolnoma neresnične. Krščansko-socialni poslanci so vzeli to avtentično izjavo z zažodljivostjo na znanje in so se še posebe zahvalili grofu Stürgkhu za odkritosrčnost in lojalnost.

Dva srbska narodna dobrotnika. Umrla sta skoraj drug za drugim znana belgrajska milijonarja brata Ljuba in Aleksander Kršmanović, ki sta zapustila vse svoje veliko imetje v rodoljubne svrhe. Ljuba je zapustil svoje imetje srbski vojski, Aleksander pa v druge dobrodelne namene. Rodovina Kršmanovičev je rodom iz Bosne. Oba brata pa sta že v mladosti prišla v Belgrad in si pridobila s pridnostjo in varčnostjo svoje veliko imetje.

Razpuščeno zborovanje »Svobodne šole«. Društvo »Svobodna šola« je imelo dne 5. t. m. na Dunaju svoj redni občni zbor, na katerem je govorilo več govornikov. Ko je nemški poslanec Glöckel začel govoriti prav ostro proti katoliškemu gibanju, je vladni zastopnik zborovanje »Svobodne šole« razpustil. Osem oseb je bilo radi protivnosti proti policiji aretiranih.

Strahovito maščevanje. Iz Kostelca na Češkem poročajo: V neki tukajšnji okoliški vasi je bil nameščen kot učitelj Fran Blacha, ki je bil že dlje časa zaradi svojega političkega prepričanja v hudem nasprotju z vaščani. V zadnjem času je tožil Blacha 35 vaščanov zaradi žaljenja časti in so bili tudi vsi obsojeni. Dne 8. t. m. pa je nekdo položil pred njegovo stanovanje dinamično bombo, ki se je razletela in skoraj popolnoma razrušila hišo. Blacha sam je bil hudo poškodovan. Odtrgalo mu je obe roki, oslepilo oko in zlomilo nogo. Prepeljali so ga v praško bolnišnico. Orožništvo je nemudoma začelo preiskovati stvar, a še ni prišlo na sled zločincu. Splošno se smatra, da je bilo hudodelstvo čin političkega maščevanja.

Češki cvetični dan na Dunaju. Dne 4. in 5. t. m. se je vršil na Dunaju češki cvetični dan. Prodanih je bilo nad 700.000 cvetk. Češko šolsko društvo ima lep gmotni uspeh. Istočasno se je vršilo v

Pri nakupu različnega oblačilnega blaga se blagovolite obrniti na tvrdko

A. & E. Skaberné

Ljubljana, Mestni trg 10

obstoji od leta 1883.

Vzorci poštne prosto Izredno nizke cene!

raznih okrajih 15 čeških zborovanj, na katerih so bile sprejete resolucije za pravice češkega naroda na Nižjem Avstrijskem.

Telovadba deklic v dobi telesnega razvijanja. V »Zeitschrift für Schulgesundheitspflege« piše R. Bolz (po predavanju v društvu učiteljev telovadbe v Hamburgu): Najmočnejši telesni razvoj človeka pada v dobo od 10 do 14 let, kakor dokazuje proučevanje prirastka na teži in velikosti; v tej dobi postaja tudi razvoj človeka v spolnem oziru najintenzivnejši. — Kri daje človeškemu organizmu hrano, da za porabljene tkanine lahko ustvari nove, in da celice lahko rastejo naprej. Pravilnost krvnega obtoka je odvisna od delavnosti srca, in prava sestava krvi je neobhodno potreben predpogoj za dihanje in prebavljanje. Morebitna delavnost mišičevja vpliva (neposredno ali posredno) na te tri najvažnejše življenske pojave, obtok krvi, dihanje in prebavljanje. Bilo bi potrebno, da bi se telovadba deklic in deklic gojila tako, da bi pospeševala njih telesni razvoj, vse vaje, ki pospešujejo krvni pritisk in delavnost srca, so tukaj primerne, n. pr. plavanje in igre, ter vadba, ki povzročata razvoj prsnih mišic, telovadba na orodjih in brez njega. N. pr. vaje na drogu, na bradlji, posebno pa plavanje ima blagodejen vpliv na dihanje. Posebno močni dotok krvi k organom trebušne votline jih krepi in množi njih pravilno delavnost. Ali blagodejni vpliv telovadbe se kaže tudi na razvijajočih se spolnih organih deklic v dobi šolskega obiska. Po zaslugi iger in telovadbe se ti izdatneje razvijajo — izginjajo slabokrvnost, bolečine in omotica, slabost in slab tek. Hrbtne in trebušne mišice, ki igrajo v življenju žene važno vlogo, so običajno pri deklicah malo razvite, zato ker mnogo sede. Plavanje in telovadba jih krepi in pripravljajo ženo na njeno bodoče materinstvo. Treba je tu še pripomniti, da razvoj in okrepitev bodočih spolnih organov omejuje tudi teža, ki se pri ženskah javlja ob menstruaciji. Ko so deklice v spolnem oziru dorasle, je treba paziti na menstruacijo. V času te je treba pustiti igre in telovadbo.

Sprejem gojencev v c. in kr. mornariško akademijo na Reki. Začetkom prihodnjega šolskega leta (16. septembra) se bo na c. in kr. mornariški akademiji na Reki sprejelo 65 gojencev, in sicer 30 na popolnoma ali vsaj polovične državne stroške, ostalih 35 pa proti običajnemu plačilu, odnosno na stroške raznih ustanov. Vsi natančni tozadevni pogoji se dobe tiskani potom tvrdke: L. W. Seidl & Sohn na Dunaju, oziroma pisarniškega ravnateljstva vojnega ministrstva, mornarična sekcija, pristaniškega admirala v Pulju, pomorsko-okrajnega poveljstva v Trstu ali poveljstva mornariške akademije na Reki proti pristojbini 40 vin., ki se lahko vpošlje v pisemskih znakah. Prošnje za sprejem je poslati »vojnemu ministrstvu, mornarična sekcija« na Dunaju, in sicer jih vpošiljajo državni in dvorni uslužbenci potom svojih predpostavljenih oblastev, vsi drugi pa potom najbližnjega vojaško-postajnega, oziroma dopolnilnega poveljstva. Prošnje morajo biti najkasneje do 30. junija pri vojnem ministrstvu, ker se kasneje vložene prošnje ne bodo upoštevale.

Nove pisemske marke na Ogrskem. Ogrsko trgovinsko ministrstvo je sklenilo izdati nove pisemske marke, ki bodo narejene po vzorcu bosenskih, tako da bo na vsaki marki sličica kake lepe ogrske pokrajine.

— **Nova univerza v Inomostu.** V Inomostu na Tirolskem bodo zidali za vseučilišče novo poslopje, ki bo stalo 2,420,000 K, kakor je proračunjeno do sedaj.

Francoščina — mednarodni jezik. V Bruslju se je ustanovilo društvo, ki bo delalo na to, da se francoščina splošno prizna in uvede kot mednarodni jezik. Obenem hoče društvo reformirati sedanji težavni francoski pravopis. Društvo se bo dalje potezalo za splošno uvedbo novega koledarja, ki ga je sestavil društveni predsednik na ta način, da je leto razdelil na 13 mesecev po 28 dni. Vsesplošno naj se uvede decimalni sistem in odpravi tudi sedanje štetje časa. Uvede naj se mednarodni denar.

Alkoholizem na Francoskem. Odlični francoski možje so osnovali ligo, da bi primorali bodoči parlament, da bi izdal stroge antialkoholne zakone. Statistika, ki jo je leta 1907. ukazal Clemenceau, kaže, da je na Francoskem norosti kriv absint v 23, sladki likerji v 5, žganje v 53, jabolčno vino v 22, vino v 12 slučajih od sto. Najhujši je absint, ki uničuje naravnost možgansko snov. Absintopivci pa rode tudi živčno popolnoma oslabele potomce. Kar se norosti tiče, dokazuje dr. Schmidt, da se je od 40 let sem število norcev v Franciji podvojilo!

Rusi za Husov spomenik. »Slovensko blagotvorniteljno društvo v Petrogradu je sklenilo darovati 1500 K za spomenik Jana Husa v Pragi.

Izdajatelj in odgovorni urednik: Radivoj Korene.
Last in založba »Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih d. uštev«.
Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Zahvala.

Prijateljem in znancem izrekamo najpresrčnejšo zahvalo za mnogobrojne pisemne in ustne dokaze iskrenega sočutja povodom nenadne smrti ljubljene soproga, ozir. brata in svaka, gospoda

Ivana Strelca,
nadučitelja pri sv. Andražu v Slov. Goricah.

Istotako izrekamo presrčno zahvalo vsem, ki so spremili blagega pokojnika k večnemu počitku, njegovim stanovskim tovarišem, ki so prihiteli v velikem številu iz daljnih krajev, ter »Veteranskemu društvu« pri sv. Andražu, dalje vsem, ki so okrasili njegov grob s krasnimi vencami, in veleč. g. O. Hamerju, nadučitelju Brnarju in pot. učitelju Jurančiču, ki so v imenu prijateljev in sorodnikov počastili pokojnikov spomin s prekrasnimi nagrobnimi nagovori.

Krčevina pri Ptuj, 13. aprila 1914.

Otilija Strelčeva, soproga.
Žalujoče rodbine: Strelec, Pivko, Možina, Marinič, Milošič in Vincek.

Naš denarni zavod

Gesto: Kar plodonosno naložim v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.
registrovana zadruga s omejenim namstvom.

Promet do 31. marca K 51.293.60.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2. z. — 1/2. p. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znakah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Snažno se oblači vsa rodovina, ki si naroči zbirko vzorcev iz češke tkalnice

Marije Jirsově

učiteljeve soproge v Novém Hradku p. Met. 95
(em. dobaviteljica dež. osrednje zveze učiteljskih društev v Češkem kraljestvu).

Dobiva se 2—8 m dolgih odrezkov cefira kanafasa, flanel, platna, modrotiska itd. Zavoj 45 m za 18 K, najlepša kvaliteta 40 m za 20 K franko, tudi polovica zavoja za 9, oziroma 10 K. Blago je stalnobarvno in močne kakovosti. Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Anton Krušič,
krojaški mojster in trgovec
v Gorici

Tržaška ulica št. 16
v lastni hiši
in Tekališče Fran Jožefa št. 39.

Moja delavnica se nahaja v bližini slov. kmetiške šole.

Opozarja se gg. odjemalce, da je došla ravnokar velika množina raznovrstnega blaga najrazličnejših kakovosti iz avstrijskih in angleških tovarov

za vsak stan.

Posebno se priporočam oenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.

AVGUST AGNOLA

Ljubljana, Dunajska cesta št. 13
poleg Figovca

priloga svoje veliko zalogo stekla, porcelana, petrolejnih svetilk, ogledal, okvirov, šip itd. Tintnike za šolske klopi, aparate za fizikalne poizkušnje.

Prevzema vsakovrstna steklarska dela, tudi nova šol. :: poslopja na deželi itd. ::

Ali ste že pridobili našemu listu novega naročnika?

Mestna hranilnica ljubljanska
Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.
Največja slovenska hranilnica!

Denarnega prometa koncem leta 1913 . . . K 700,000.000.—
Vlog „ 43,500 000.—
Rezervnega zaklada „ 1,330.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

4¹/₂ | 0

brez odbitka. Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo
c. kr. deželne vlade.
:: Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike. ::

A. Schweitzer
Ljubljana, Prešernova ulica št. 48.
Velika zaloga črevljev
vseh vrst in najboljše kakovosti. Posebno trpežni črevlji za na deželo.
P. n. učiteljstvu nudim posebne ugodnosti. Pošilja se na ogled. Solidne cene.

Nogavice in druge pletenine, dalje perilo, ovratniki in v to stroko spadajoče blago dobite najceneje v špeciální trgovini

A. & E. Skaberné
Ljubljana, Mestni trg 10

Velika izbira! Solidna postrežba!

J. Pogačnik
mizarstvo.

Ljubljana, Marije Terezije c. št. 11 (Kolizej)

Zaloga pohištva in tapetniškega blaga

Zaloga spalnih ter je-dilnih sob v različnih :
: najnovejših slogih. : Zaloga otomanov, di-dilnih vanov, žimnic :
: in otroških vozičkov.

Spalnica v ameriškem orehu
350 kron.

Obstoječa: 2 dvovratni omari, 2 postelji, 2 nočni omari, en umivalnik z marmornasto ploščo in ogledalom.

FR. P. ZAJEC, Ljubljana, Stari trg št. 9

Izprašani optik.

Zalagatelj c. in kr. armade, vojne mornarice, domobrancev i. t. d.

Očala in šepalniki natančno po zdravniških predpisih.
Toplomeri, barometri, mikroskopi, daljnogledi Busch, Goerz, Zeiss i. t. d.

Fotografični aparati itd.
Moderno urejena delavnica z električnim obratom.
Ceniki brezplačno.

Tovarniška zaloga priznana najboljših švicarskih ur kakor tudi zlatnine in srebrnine.

Zaloga raznega risalnega orodja za dijake, inženirje, arhitekta itd.
Strogo solidna tvrdka!!
Ogromno število pohvalnih pisem na razpolago.
Krasni ceniki na zahtevo zastoj.
Cene solidne!
Postrežba točna!

Gramofoni od K 20.— naprej, plošče od K 1.50 naprej

vedno v zalogi.